
STUDIUL PRIVIND EXECUȚIA BUGETULUI MUNICIPIULUI CLUJ-NAPOCA

*Dan Tudor LAZĂR
Paul ZAI*

This paper "Study regarding the execution of Cluj-Napoca local budget" is trying to present the spending and incomes evolution for last five fiscal years. This study is realized based on data from Cluj-Napoca City Hall. The analysis was made based on the calculation of some index, of realization rate, weights from total and based on the incomes actualization at inflation.

Dan Tudor LAZĂR, lect.univ.dr., Departamentul de Administrație Publică, Facultatea de Științe Politice și Administrative, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

Paul ZAI, cadru didactic asociat, Departamentul de Administrație Publică, Facultatea de Științe Politice și Administrative, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

Lucrarea „Studiu privind execuția bugetului Municipiului Cluj-Napoca”, încearcă să prezinte evoluția cheltuielilor și veniturilor pe durata de 5 ani. Studiul este realizat pe baza datelor (în mare măsură incomplete) puse la dispoziție de către Biroul de Buget al Primăriei Municipiului Cluj-Napoca. Analiza veniturilor și cheltuielilor bugetului Municipiului Cluj-Napoca este efectuată prin calculul indicilor cu bază fixă, indicilor cu bază în lanț, gradului de realizare, ponderii din total și

actualizării unor venituri la inflație. Cu toate că sistemul legislativ a fost perfecționat, în sensul funcționării sistemului bugetar pe principiul autonomiei locale, în municipiul Cluj-Napoca, ca de fapt și la nivelul altor unități administrativ teritoriale, nu putem vorbi totuși de existența unei autonomii locale reale deoarece veniturile proprii ale bugetului local nu sunt în măsură să acopere cheltuielile.

Făcând o analiză a veniturilor proprii ale bugetului local al municipiului Cluj-Napoca, observăm că marea majoritate sunt venituri curente, iar în cadrul acestora, după cum era de așteptat, cea mai parte au natură fiscală.

Orice comunitate locală confruntată cu finanțarea unor numeroase și substanțiale cheltuieli, este pusă în situația de a-și analiza politica de venituri pe care o duce, astfel încât impozitele locale (care constituie sursa principală) să îndeplinească cel puțin următoarele condiții:

- să genereze un venit semnificativ;
- să fie social acceptabile;
- să fie concepute astfel încât costurile de colectare să fie cât mai scăzute;
- să respecte principiul echității;
- să nu distorsioneze activitatea economică;
- să fie corelate cu capacitatea de plată a contribuabilului.

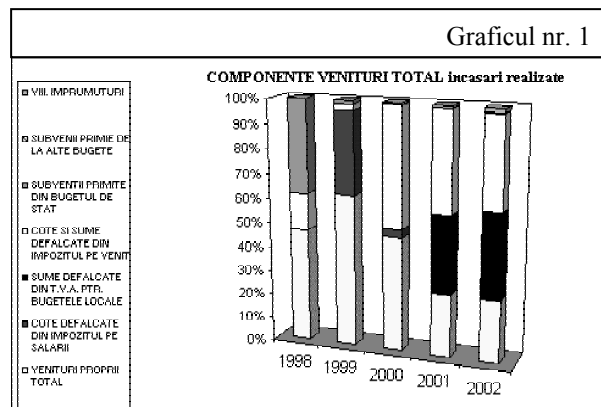
În acest scop autoritățile locale trebuie să culegă periodic informații privind veniturile și utilizarea lor, veniturile obținute de alte administrații locale, să stabilească un program specializat și agresiv de recuperare a sumelor datorate și să efectueze o analiză atentă a taxelor și tarifelor pentru a determina gradul în care costurile fiecărui serviciu sunt acoperite din venituri.

1.1. Analiza veniturilor

În analiza veniturilor bugetului orașului Cluj, vom porni de la analiza de ansamblu a veniturilor în perioada 1998-2002, iar apoi vom efectua o analiză a structurii veniturilor bugetului local, a componentelor, a dinamicii acestora, a unora din cauzele care au determinat evoluția respectivă.

Veniturile totale ale bugetelor locale sunt formate din: venituri proprii, prelevări din bugetul de stat, subvenții primite din bugetul de stat, încasări din rambursarea împrumuturilor acordate, împrumuturi.

Studiind datele cuprinse în bugetul Municipiului Cluj-Napoca, observăm că veniturile totale (încasate) ale bugetului local al Municipiului Cluj-Napoca au crescut în perioada analizată de la 189.642.224 mii lei în anul 1998 la 1.360.487.164 mii lei în 2002, crescând de 7,17 ori. Această creștere se datorează în principal majorării substanțiale a prelevărilor din bugetul de stat, care au ajuns să dețină ponderi de până la 71.99% (din total venituri) - vezi graficul 1. Din aceste prelevări, ponderile cele mai mari, le dețin, la nivelul anului 2002, cotele și sumele defalcate din impozitul pe venit - 37.23% și respectiv sume defalcate din TVA pentru bugetele locale - 34.75%.

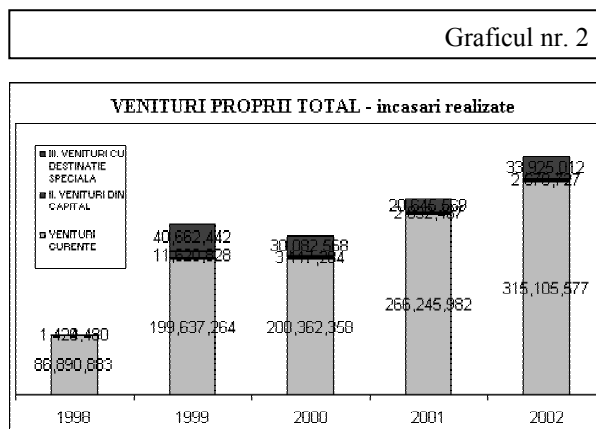
În ceea ce privește gradul de realizare a veniturilor planificate, observăm că acesta a cunoscut fluctuații în cadrul perioadei analizate, de la 92.47% în anul 2000 la 96.05% în anul 1998. Astfel în anul 2002 s-a înregistrat o îndeplinire a bugetului aprobat inițial în proporție de 93,70%, față de anul 1998 când s-a înregistrat maximum menționat.

Conform legii, trecerea de către Guvern, în administrarea și finanțarea autorităților publice locale, a unor cheltuieli publice ca urmare a descentralizării acestora și a altor cheltuieli publice noi, se face numai cu asigurarea resurselor financiare necesare realizării acestora. În consecință, prin legea bugetului de stat, s-au repartizat pentru prima dată bugetelor locale, sume defalcate din taxa pe valoarea adăugată, pentru finanțarea cheltuielilor de personal din învățământul preuniversitar de stat. Raportate la inflație veniturile totale nu au o evoluție ascendentă, la nivelul anului 2000 față de 1999 se înregistrează o scădere. Astfel dacă veniturile totale în sume absolute între anii 1999-2000 au crescut de la 402.100.697 mii lei la 497.218.942 mii lei, veniturile actualizate la rata inflației între acești ani au scăzut de la 1.140.554.400 mii lei în anii 1999 la 912.261.515 mii lei în anul 2000.

Dacă în valori actualizate la inflație veniturile totale cresc de maximum 1,94 ori în 2001 față de 1998, se poate observa că veniturile totale în sume absolute cresc de maximum 7,17 ori în 2002 față de 1998. În ceea ce privește gradul de realizare a veniturilor planificate, observăm că acesta a cunoscut fluctuații în cadrul perioadei analizate. Acesta scade de la 96.05% în anul 1998 la 92.47% în anul 2000, crescând apoi până în anul 2002 la 93,70%.

Veniturile proprii sunt formate din: venituri curente, venituri capital, venituri cu destinație specială.

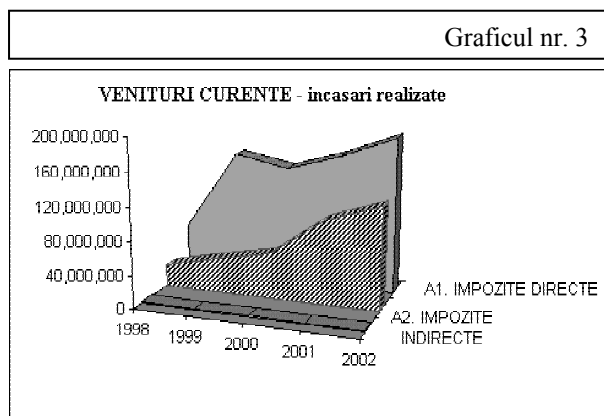
Analizând ponderea veniturilor proprii din total venituri la nivelul bugetului municipiului Cluj-Napoca se poate observa că orașul și-a mărit capacitatea de autofinanțare între anii 1998-1999. Capacitatea de autonomie financiară se află în creștere între anii 1998 și 1999, dar scade treptat până în anul 2001, ponderea acestor venituri în total venituri ajungând la 25%. Astfel acest fapt ne determină să afirmăm că după 1999 gradul de autofinanțare scade.

Evoluția veniturilor proprii este determinată în principal de evoluția veniturilor curente, apoi de cea a veniturilor cu destinație specială și a veniturilor din capital.

Veniturile curente sunt formate din venituri fiscale și venituri nefiscale. Cea mai mare pondere a veniturilor curente față de veniturile totale s-a realizat tot în anul 1999 - în acest an veniturile curente reprezintă 49,65% din totalul veniturilor încasate (vezi graficul nr.2).

Veniturile fiscale au următoarea componență: impozite directe și impozite indirecte.

Dacă actualizăm însă sumele absolute cu indicele inflației apare următoarea evoluție a veniturilor fiscale între anii 1998-2002: o creștere de 1,84 ori între anul 1999 față de 1998, în următorii ani înregistrându-se scăderi.

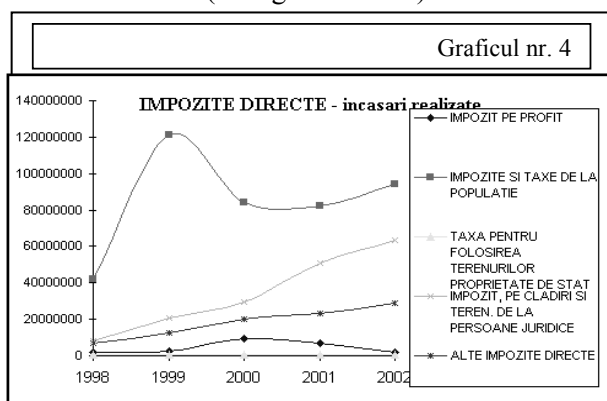
Ponderea veniturilor fiscale în cadrul veniturilor curente este în creștere de la 70,07% în anul 1998, la 79,09% în anul 1999, urmând apoi să scadă până în anul 2002 la 60,61% (vezi graficul nr. 3).

Impozitele directe ca venituri ale bugetelor locale sunt formate din: impozit pe profit, impozite și taxe de la populație, taxa pentru folosirea terenurilor proprietate de stat, impozit pe clădiri și teren de la persoane juridice și alte impozite directe.

Impozitele directe, ca sursă de venituri ale bugetelor locale, dețin ponderea cea mai mare în totalul veniturilor fiscale ale acestor bugete .

Impozitele directe, ca sursă de venituri ale bugetelor locale, dețin ponderea cea mai mare în totalul veniturilor fiscale ale acestor bugete .

Aceste impozite au evoluție ascendentă, crescând de la 59.890.804 în anul 1998 la 189.500.101 mii lei în anul 2002 (vezi graficul nr.4).

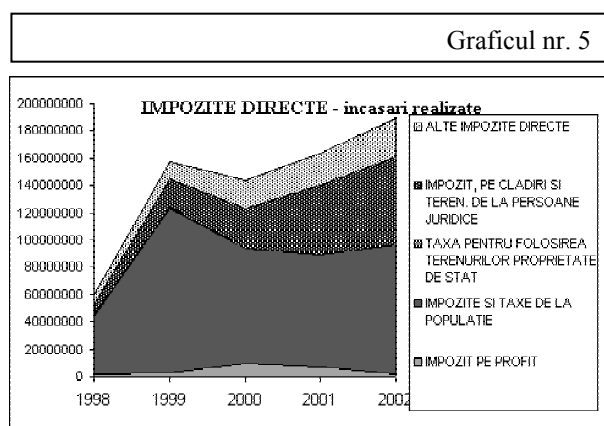

Gradul de realizare a impozitelor directe, evoluează de la 93,83% în 1998 la 98,84% în 2002, cel mai mic grad de realizare înregistrându-se în anul 2001 (74,10%), iar cel mai mare în 2002.

Referitor la ponderea din total venituri a impozitelor directe, maximum se înregistrează în 1999 de 38,97% în timp ce ponderea cea mai mică se realizează în 2002 (13,93%).

Impozitul pe profit Ponderea impozitului pe profit în totalul impozitelor directe este foarte mică, astfel acesta este în anul 1998 de 3,3%, în anul 2000 de 6,76%, iar în 2002 scade la 1,10%. Această

situație privind ponderea foarte scăzută a impozitului pe profit se datorează faptului că potrivit structurii actuale a activităților economice desfășurate în România, economia locală are o sferă de cuprindere restrânsă, rezumându-se la regiile autonome publice locale – vizând salubritatea, amenajarea și întreținerea parcurilor, alimentarea cu apă, alimentarea cu energie termică etc. Ca urmare, impozitul pe

profit convenit bugetelor locale se mobilizează de la un număr mic de plătitori. În viitorul apropiat acest număr acest număr de plătitori va deveni și mai mic, odată cu aplicarea măsurilor de reorganizare și de restrângere a numărului de regii publice locale impuse de Guvern.

O situație aparte, referitoare la gradul de realizare al impozitului pe profit trebuie remarcată în anul 2000, când acesta înregistrează 190,89%, care este cel mai mare grad de realizare întâlnit până acum. Această situație se datorează profitului realizat de regiile autonome, este mult mai mare decât cel preconizat inițial.

Impozitele și taxele de la populație Ponderea din total venituri a acestor impozite și taxe de la populație, este mai semnificativă în anii 1999 (30,06%) și 1998 (22,18%), în restul anilor ponderile situându-se sub 17 %. Ponderea impozitelor și taxelor de la populație, în cadrul veniturilor fiscale este de 69,13% în anul 1998, crește în 1999 la 76,57%, scăzând până în anul 2002 la 49,20% (vezi graficul nr.6).

Creșterea spectaculoasă a impozitului pe clădiri de la 1.866.554 mii lei în anul 1998, la 42.282.481mii lei nu se datorează creșterii cotei de impunere (care este în 1998 de 1% ori valoarea de impunere, 1% ori valoarea nereevaluată), așa cum am fi tentați să credem, ci modificării valorii de impunere care crește pe diferite tipuri de clădiri astfel: pentru clădiri cu pereți din beton valoarea de impunere crește de la 33.600 lei/mp în 1998, la 3.000.000 lei/mp în 1999; pentru cele cu pereții din cărămidă crește de la 29.000 lei/mp în 1998 la 2.200.000 lei/mp în 1999, iar la cele cu pereții din lemn crește de la 13.400 lei/mp în 1998 la 600.000 lei/mp în 1999. Creșterea în anii următori a acestui impozit se datorează unei cote de impunere mai ridicată de 0,75%, cât și creșterii valorii de impunere. Astfel de exemplu la clădirile cu pereții din cărămidă aceasta crește în 2000 la 2.484.900 lei/mp, în 2001 la 2.515.040 lei/mp, iar în 2002 la 2.631.738 lei/mp.

Scăderea impozitului pe veniturile persoanelor nesalariate, precum și a impozitului din închirieri și subînchirieri este determinată de intrarea în vigoare a Legii nr.73/1999 privind impozitul pe venit, aceste impozite ne mai fiind venituri ale bugetului local, ci ale celui de stat. Sumele mici care se înregistrează în cazul încasărilor din aceste venituri, se explică prin faptul că aceste conturi au fost păstrate în clasificatia bugetară pentru încasarea rămășițelor sau a majorărilor de întârziere.

Impozitul pe clădiri, teren, taxa asupra mijloacelor de transport sunt reglementate prin Legea nr.27/1994 modificată prin Ordonanța de Urgență nr. 64/1998 și abrogată de Ordonanța 36/2002, care dau posibilitatea consiliilor locale să stabilească, aceste impozite în funcție de condițiile concrete din teritoriu. Aceste impozite începând cu anul 1999 au fost indexate cu indicele inflației.

Modificările amintite dau posibilitatea consiliilor locale să majoreze sau să diminueze cu până la 50% impozitele și taxele locale.

Taxa pentru folosirea terenurilor proprietate de stat înregistrează ponderi nesemnificative în cadrul impozitelor și taxelor de la populație, crescând de la 473.175 mii lei în 1998 la 683.775 mii lei în 2002 (vezi graficul nr. 4) și înregistrând grade de realizare peste plan în anii 2000 (135,77%) și anul 2001 (107,16%) .

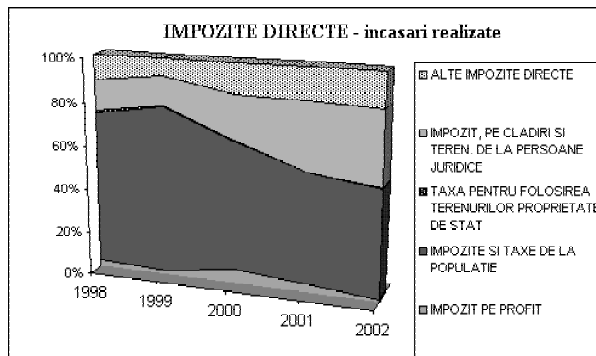
Impozitul pe teren și pe clădiri de la persoane juridice dețin o pondere după impozitele și taxele de la populație cea mai însemnată pondere în cadrul impozitelor directe. Astfel în 1998 impozitele pe teren și pe clădiri de la persoane juridice au în anul 1998 o pondere de 13,96% în cadrul impozitelor directe, 20,54% în anul 2000 și 33,56% în anul 2002 (vezi graficul nr. 5,6).

Impozitul pe clădiri și teren de la persoane juridice are o evoluție ascendentă, de la 8.364.264 mii lei în anul 1998, la 29.473.838 mii lei în anul 2000 și apoi la 63.600.520 mii lei în anul 2002 (vezi graficul nr. 4). Aceste creșteri sunt determinate de creșterile valorilor de impunere. Dacă valorile de impunere în creștere de la impozitul pe clădiri au fost amintite mai sus, cele ale impozitului pe teren în proprietate cresc de la 240 lei/mp, la 3.012 lei/mp în 2000, ajungând la 3.035 lei/mp în 2002.

Taxa asupra mijloacelor deținute de persoane juridice evoluează crescător, de la 2.451.846 mii lei în 1998, la 10.556.914 mii lei în anul 2002. Aceste creșteri se datorează din nou numărului mai mare de autovehicule taxabile.

Impozitele indirecte dețin o pondere nesemnificativă în cadrul veniturilor curente de 1,11% în anul 1998, în 2000 de 1,02% ori și în 2002 de 0,47%. Această pondere scăzută este determinată în mare măsură de numărul mic de impozite indirecte, acestea fiind formate din: impozitul pe spectacole, alte impozite indirecte.

Graficul nr. 6

Veniturile nefiscale au între anii 1998-2002 o evoluție ascendentă, crescând de la 26.031.515 mii lei în anul 1998 la 124.117.011 mii lei în anul 2002 (vezi graficul nr. 3). Această creștere este determinată de creșterea vărsămintelor de la instituțiile publice și a diverselor venituri.

Veniturile din capital reprezintă venituri din valorificarea unor bunuri ale statului. În perioada 1998-2002 aceste venituri înregistrează creșteri din 1998 în 1999 de la 1.424.480 mii lei la 11.620.828 mii lei, urmând ca apoi să scadă. Creșterile și scăderile amintite se datorează în principal evoluției veniturilor din privatizare care cresc de la 608.588 mii lei în 1998, la 10.698.310 mii lei în 1999, urmând apoi o scădere până în anul 2001 și o creștere din 2001 în 2002.

Veniturile cu destinație specială apar în buget numai începând cu anul 1999 și au următoarea evoluție: începând cu anul 1999 încep să scadă până în anul 2001, ajungând de la 40.662.442 mii lei 1999 la 20.645.569 mii lei, urmând ca până în anul 2002 să crească până la 33.925.012 mii lei.

Prelevări de la bugetul de stat înregistrează creșteri bruște de la un an la altul pe perioada analizată. Astfel dacă în 1998 acestea se situau la valoarea de 28.966.306, în 1999 ajung la 144.294.019 mii lei, pentru ca în 2002 să ajungă la 979.426.848 mii lei.

Ponderile din totalul veniturilor înregistrează de asemenea creșteri, astfel dacă în anul 1998 ponderea prelevărilor din bugetul de stat era de 15,27 %, în anul 2002 această pondere ajunge la 71,99%.

Creșterile bruște ale prelevărilor de la bugetul de stat de la 260.478.064 mii lei în 2000 la 827.105.963 mii lei, urmate de o creștere până la 979.426.848 mii lei, se datorează introducerii începând cu anul 2001 a sumelor defalcate din TVA pentru bugetele locale, care înregistrează valori de 361.521.241 mii lei în 2001 și de 472.737.975 mii lei în 2002. Aceste creșteri bruște sunt determinate pe de alt parte și de introducerea cotelor și sumelor defalcate din impozitul pe venit odată cu apariția impozitului pe venitul global.

Cotele defalcate din impozitul pe salarii apar doar din anul 1999, înregistrând o valoare de 135.426.469 mii lei. Așa cum am arătat începând cu anul 2000 această sursă de venit apare în cadrul bugetelor locale sub forma cotelor defalcate din impozitul pe venitul global.

Subvențiile sunt formate din subvenții primite din bugetul de stat și subvenții primite de la alte bugete. Subvențiile înregistrează scăderi bruște de la 72.360.555 mii lei în anul 1998 la 5.878.719 mii lei, urmând apoi o evoluție fluctuantă: scad la 3.178.668 mii lei în 2000, cresc la 8.433.025 mii lei în 2000 și scad în 2002 la 4.351.000 mii lei. Scăderea bruscă a subvențiilor din 1998 în 1999 este determinată de scăderea subvențiilor primite de la bugetele locale pentru rețehnologizarea centralelor termice și electrice de termoficare de la 56.505.209 mii lei în 1998 la 5.878.719 mii lei în 1999.

Față de anul de bază se înregistrează o evoluție nesemnificativă, iar de la un an la altul înregistrează o creștere mai semnificativă în 2001 față de 2000 de 2,82 ori.

Ponderea din totalul veniturilor a subvențiilor este de 38,16% în 1998, urmând ca până în 2002 această pondere să ajungă la 0,32%. Gradul de realizare este de 100% în anii 1999, 2001 și 2002, cel mai mic grad de realizare înregistrându-se în 2000 (60,17%).

Subvențiile primite de la alte bugete apar doar în anul 2000 având o valoare de 2,834.520 mii lei.

Încasările din rambursarea împrumuturilor acordate înregistrează valori nule, în timp ce împrumuturile apar în anii 1999, doar cu încasări de 7.425 mii lei, în 2000 apar doar prevederi inițiale și definitive de 40.050.000 mii lei și în 2002 cu prevederi definitive și încasări de 25.000.000 mii lei.

1.2. Analiza cheltuielilor

Pentru o mai bună înțelegere a evoluției cheltuielilor publice vom prezenta aceste cheltuieli atât prin intermediul clasificății economice cât și a celei administrative.

Cheltuielile totale ale bugetului municipiului Cluj-Napoca au în perioada analizată o evoluție ascendentă, de la 188.377.836 mii lei în anul 1998, la 1.358.062.091 mii lei în anul 2002. Creșterea acestor cheltuieli ne arată faptul că nevoile publice locale se află în continuă creștere.

Conform clasificății funcționale cheltuielile totale se împart în cheltuieli curente (cheltuieli de personal, cheltuieli materiale și servicii, subvenții, transferuri, dobânzi), cheltuieli de capital, operațiuni financiare, și rezerve.

În perioada analizată, cheltuielile totale, înregistrează față de anul de bază (1998) creșteri substanțiale, de 7,21 ori. De la un an la altul, cea mai mare creștere se realizează în anul 2001 (față de anul 2000) de 2,27 ori.

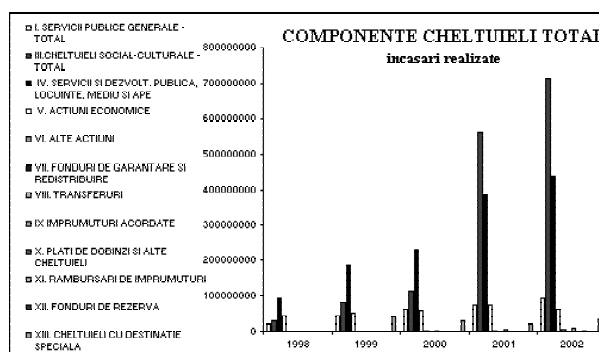
Cheltuielile de personal au o evoluție ascendentă în decursul perioadei analizate de la 14.198.005 mii lei în anul 1998 la 522.448.574 mii lei în anul 2002 (vezi graficul nr. 23). O situație aparte se remarcă în anul 2001 când se înregistrează o creștere bruscă a cheltuielilor salariale de la 35.966.382 mii lei în anul 2000 la 407.045.342 mii lei în anul 2001, datorită finanțării, începând cu acel an, a salariilor personalului din învățământ. Astfel se poate remarca că în anul 2001 din totalul cheltuielilor de personal de 407.405.342 mii lei, cheltuielile cu salarizarea personalului didactic reprezintă 353.609.659 mii lei, adică 87%. Ponderea cheltuielilor de personal în totalul cheltuielilor era, în 1998 de doar 7.49%, pentru ca în anul 2001 să ajungă la 36,16% și de respectiv 38,40% în anul 2002.

Cheltuielile materiale și servicii sunt cele care au și ele o influență deosebită asupra evoluției cheltuielilor curente. Acestea înregistrează creșteri de la 78.666.811 mii lei în anul 1998 la 438.716.879 mii lei în anul 2002, adică de 5.58 ori. (vezi graficul nr. 8) Ponderea cheltuielilor materiale și servicii din totalul cheltuielilor crește de la 41,48% în anul 1998 la 54,63% în anul 2000, pentru ca în anii 2001-2002 să scadă la 34,66% și respectiv 32,25%. Această evoluție descrescătoare a ponderilor cheltuielilor materiale este legată de creșterea ponderii cheltuielilor cu personalul. Gradul de realizare înregistrează oscilații între 98,23% în 1999 și 92,94% în 2001.

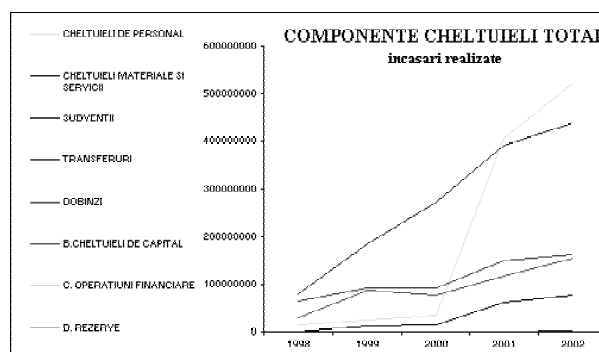
Subvențiile au și ele o evoluție în creștere, ca sumă absolută, de la 65.543.691 mii lei în anul 1998 la 162.633.667 mii lei în anul 2002. Indicii cu bază fixă ne arată o creștere de 1,39 ori în anul 1999 față de 1998, iar în anul 2002 (față de 1998) de 2,48 ori. De la un an la altul, cea mai mare creștere are loc în anul 2001 față de 2000 de 1,61 ori, iar cea mai mică în anul 2000 față de 1999 de 1,02 ori. Ponderea subvențiilor din totalul cheltuielilor bugetului municipiului Cluj-Napoca scade de la 34,56% în anul 1998 la 11,95% în 2002. Gradul de realizare oscilează între 100,21% în 1998 și 91,61 în 2000. (vezi graficul nr. 9)

Transferurile au o evoluție interesantă, crescând semnificativ de la 800.000 mii lei în anul 1998 la 77.697.030 mii lei în anul 2002, creșterile față de anul de bază (1998) sunt cele mai mari întâlnite până acum. (vezi graficul nr. 8) Astfel transferurile cresc în anul 1999 față de 1998 de 16,85 ori, pentru ca în anul 2002 față de 1998 să crească de 97,12 ori. Indicii cu bază în lanț ne arată că cea mai mare creștere a avut loc în anul 1999 față de 1998, pentru ca în anul 2002 față de 2001 să scadă de 1,25 ori. Evoluția transferurilor se datorează creșterii ajutoarelor sociale acordate de la 725.000 mii lei în anul 1998 la 4.300.222 mii lei în anul 2002, creșterii mari a altor ajutoare, alocații și indemnizații de la 75.000 mii lei în anul 1998 la 568.510 mii lei în anul 2000. Această evoluție ascendentă a transferurilor se datorează, în primul rând, finanțării din bugetelor locale a drepturilor asistentului personal pentru copii și adulți cu handicap grav,

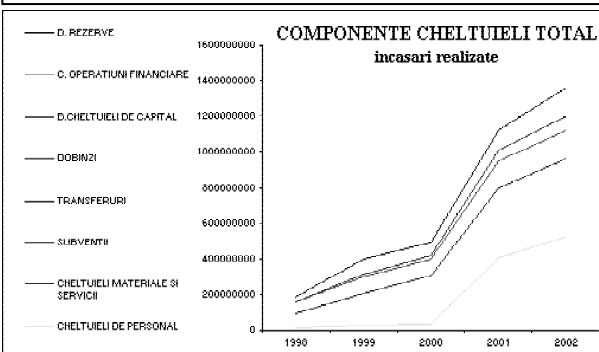
Graficul nr. 7

Graficul nr. 8

Graficul nr. 9

începând cu anul 2000 - valoarea acestora crește de la 15.211.445 mii lei în anul 2001 la 22.632.669 mii lei în anul 2002. Poziția „Alte transferuri” apare începând cu anul 1999, acestea crescând de 11.583.094 mii lei la 39.381.137 mii lei în anul 2001, pentru ca în anul 2002 să fie de doar 12.886.319 mii lei. În cadrul acestor transferuri, începând cu 2002, apar și ajutoarele acordate populației pentru încălzirea locuinței, în sumă de 25.839.188 mii lei.

Dobânzile apar doar în 2002, când se înregistrează doar prevederi definitive de 3.125.000 mii și plăți efective de 2.690.000 mii lei, sume legate de emisiunea de obligațiuni municipale.

Cheltuielile de capital cresc în decursul perioadei analizate de la 29.033.940 mii lei în anul 1998, 153.582.727 mii lei în anul 2002, cu excepția anului 2000, când scad de la 81.774.321 mii lei în anul 1999, la 76.720.721 mii lei. (vezi graficul nr.8) Față de anul de bază cheltuielile de capital înregistrează cea mai mare creștere în anul 2002 față de 1998 de 5,29 ori, iar de la un an la altul acestea cresc cel mai mult în anul 1999 față de 1998 de 3,02 ori. Ponderea cheltuielilor de capital din totalul cheltuielilor este cea mai mare în anii 1999 (21,80%) și în 2000 (15,47%), ajungând în anul 2002 să fie de 11,29%. Gradul cel mai mare de realizare se înregistrează în anul 1999, acesta fiind de 84,87%, în timp ce gradul minim de realizare apare în 2001 (69,14%). Creșterea cheltuielilor de capital este datorată creșterii investițiilor instituțiilor publice de la 9.954.637 mii lei în anul 1998 la 124.360.024 mii lei în anul 2002 (de 12,49 ori). Investițiile regiilor autonome, societăților și companiilor naționale și societăților cu capital majoritar de stat scad de la 19.079.303 mii lei în anul 1998 la 17.356.961 mii lei în anul 1999, în anul 2000 ajung la 8.328.218 mii lei pentru ca până în 2002 să crească la 29.222.703 mii lei.

Referitor la **operațiunile financiare**, acestea apar doar în 2002, având o valoare de 293.214 mii lei, un grad de realizare de 97,74% și o pondere din total de 0,02% fiind concretizate în plăți de dobânzi și comisioane din fondul de garantare, aferente emisiunii de obligațiuni.

Conform clasificăției administrative cheltuielile se împart în: servicii publice generale; cheltuieli social culturale; servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu, ape; acțiuni economice; alte acțiuni; fonduri de garantare și redistribuire; transferuri; împrumuturi acordate; plăți de dobânzi și alte cheltuieli; rambursări de împrumuturi; fonduri de rezervă; cheltuieli cu destinație specială. Această clasificare are la bază criteriul instituțiilor prin care se efectuează cheltuielilor publice: instituții publice autonome, unități administrativ teritoriale.

Serviciile publice generale (autorități publice) cresc de la 20.115.077 mii lei în anul 1998 la 93.781.167 mii lei în anul 2002. Indicii cu bază fixă ai serviciilor publice generale evoluează astfel: cresc de 2,12 ori în anul 1999 față de 1998, ajungând ca în 2002 față de 1998 să crească de 4,66 ori. De la un an la altul, cea mai mare creștere se înregistrează în anul 1998, de 2.12 ori, pentru ca în anul 2002 (față de anul 2001) creșterea să fie de doar 1,25 ori. Gradul de realizare are o evoluție fluctuantă, acesta fiind de 93,44% în anul 1999, 95,46% în anul 2000, ajungând ca în 2002 acesta să fie de 93,04%. Serviciile publice generale înregistrează o pondere mai mare, în primii ani (10,61% în anul 1998, 12,04% în 2000), pentru ca apoi aceste ponderi să scadă, ajungând în 2002 la 6,89%.

Cheltuielile social-culturale cresc în perioada analizată de la 30.036.276 mii lei în anul 1998 la 701.702.659 mii lei (de 23,43 ori). Cea mai mare creștere se înregistrează în anul 2001 față de 2000, de 4,91 ori. Dacă în anul 1998 ponderea din total a cheltuielilor social-culturale era de 16,02%, în anul 2001 aceasta ajunge să crească uimitor la 47,30%, pentru ca în 2002 să ajungă la 52,31%. Gradul de realizare este de 90,90% în anul 1999 iar în 2002 ajunge la 97,35%.

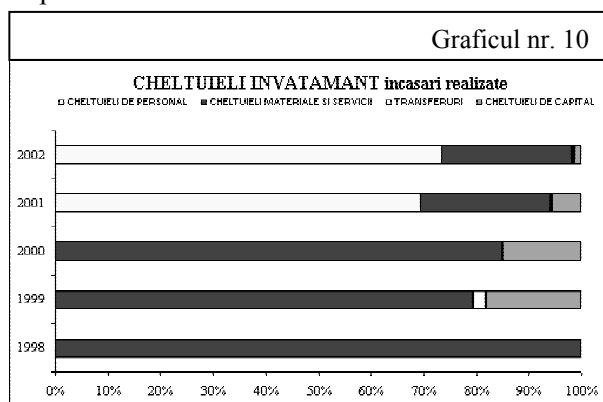
Creșterea cheltuielilor social culturale se datorează creșterii bruște a cheltuielilor curente de la 100.564.253 mii lei în anul 2000, la 532.516.331 mii lei în anul 2001 (de 5,5 ori) iar în 2002 acestea cresc la 701.218.454 mii lei.

Față de anul 1998 se înregistrează creșteri mari, astfel în anul 2001 față de 2000 cheltuielile curente cresc de 17,73 ori, iar în 2002 față de 2001 de 23,35 ori. Ponderea din total a acestor cheltuieli curente este în anul 2002 de 51,54%.

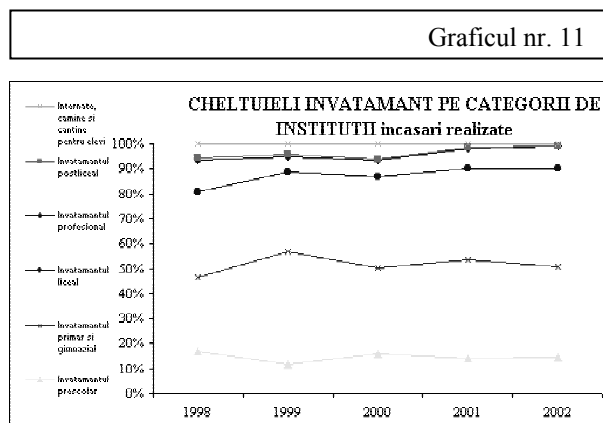
Această evoluție este determinată în principal de creșterea bruscă a cheltuielilor de personal de la 4.564.041 mii lei în anul 2000, la 365.383.639 mii lei (de 80,06 ori) în anul 2001. După cum am mai arătat, aceasta se datorează trecerii cheltuielilor cu salarizarea personalului didactic din învățământul preuniversitar în finanțarea consiliilor locale, în anul 2001. Față de anul 1998 cheltuielile de personal cresc în 2001 de 221,44 ori, iar în anul 2002 de 282,88 ori. Ponderea din total a acestor cheltuieli în anul 2002, este de 34,31%.

Satisfacerea nevoilor cu caracter social presupune folosirea pe scară largă a resurselor financiare publice în scopul îmbunătățirii condițiilor de viață a populației, a calității vieții fiecărui individ. Nevoile sociale reclamă organizarea de către autoritățile locale a unor acțiuni cu ajutorul unor instituții publice. Aceste nevoi vizează învățământul, cultura, sănătatea, protecția socială etc.

Cheltuielile pentru învățământ sunt cele mai importante cheltuieli în cadrul cheltuielilor social-culturale. Cheltuielile pentru învățământ au crescut de la 22.316.136 mii lei în anul 1998 la 615.543.070 mii lei în anul 2002, crescând de 27,20 ori. Creșterea acestor cheltuieli este determinată în principal de apariția începând cu anul 2001, a cheltuielilor de personal, care în anul 2001 reprezintă 31,41% din cheltuielile totale, iar în 2002 de 33,18% din totalul cheltuielilor. (vezi graficul nr.10) Ponderea cheltuielilor pentru învățământ în cadrul cheltuielilor totale este de 11,77% în anul 1998, pentru ca în 2002 să ajungă la 44,62%, ceea ce înseamnă că în anul 2002 aproape jumătate din resursele bugetului municipiului Cluj-Napoca sunt alocate doar pentru învățământ.

În cadrul cheltuielilor pentru învățământ, cheltuielile pentru învățământul liceal dețin valorile cele mai mari, cheltuieli care cresc de la 7.633.271 mii lei în anul 1998, la 243.189.941 mii lei în anul 2002 (de 33,83 ori), urmate apoi de cheltuielile pentru învățământul primar și gimnazial, care cresc de la 6.599.833 mii lei, la 223.382.032 mii lei în anul 2002 (de 31,86 ori). Urmează apoi învățământul preșcolar - care crește de la 3.797.731 mii lei în anul 1998, la 88.661.641 mii lei în anul 2002, crescând de 23,35 ori, învățământul profesional cu o creștere de 19,49 ori în anul 2002 față de 1998, etc. (vezi graficul nr. 11)

Cheltuielile pentru sănătate au cunoscut o evoluție ascendentă, crescând de la 2.270.485 mii lei în anul 1998 la 13.512.919 mii lei în 2002 (de 5,95 ori). Cea mai mare parte a cheltuielilor pentru sănătate sunt formate din cheltuieli curente, iar în cadrul cheltuielilor curente cele mai importante sunt cheltuielile cu materiale și servicii. Pe instituții apar cheltuieli pentru creșe, care evoluează crescător de la 720.485 mii lei în anul 1998 la 9.240.719 mii lei în anul 2002 și cheltuieli pentru alte instituții și acțiuni sanitare care dețin o pondere din total cheltuieli de 0,82%.

Gradul de realizare a fost îndeplinit în proporții cuprinse între 100% în 1998 și 97,31% în 2002.

Cheltuielile privind cultura, religia și alte acțiuni privind activitatea sportivă și de tineret cresc de la 267.477 mii lei în anul 1998 la 2.118.818 mii lei în 2002 (de 7,92 ori). Cele mai importante cheltuieli în cadrul acestui tip de cheltuieli o reprezintă cheltuielile curente și cheltuielile de capital, iar pe instituții apar doar cheltuieli pentru casa de cultură.

Cheltuielile pentru asistență socială, alocații, pensii și ajutoare sociale au crescut de la 5.522.220 mii lei în anul 1998 la 80.527.852 mii lei în 2002, crescând de 14,48 ori. Aceste cheltuieli sunt cele mai importante cheltuieli, după cheltuielile pentru învățământ. Gradul de realizare a fost apare în proporții cuprinse între 90,28% în 2002 și 96,88% în 1998. Ponderea din total cheltuieli, a cheltuielilor pentru asistență socială, alocații, pensii și ajutoare sociale este mai mică în primii ani, de 2,91% în anul 1998, ajungând în 2002 la 5,92%.

Serviciile și dezvoltarea publică evoluează crescător în perioada analizată de la 92.447.190 mii lei în anul 1998, la 439.209.247 mii lei în anul 2002 (de 20,95 ori). (vezi graficul nr. 7) De la un an la altul, creșterea cea mai mare se înregistrează în anul 1998 de 2,04 ori. Gradul de realizare înregistrează cea mai mică pondere în 2001 de 88,91%, cea mai mare pondere realizându-se în 1999 de 96,91%. Ponderea din totalul cheltuielilor a acestor servicii este de 48,75% în anul 1998, și scade treptat, în anul 2000 la

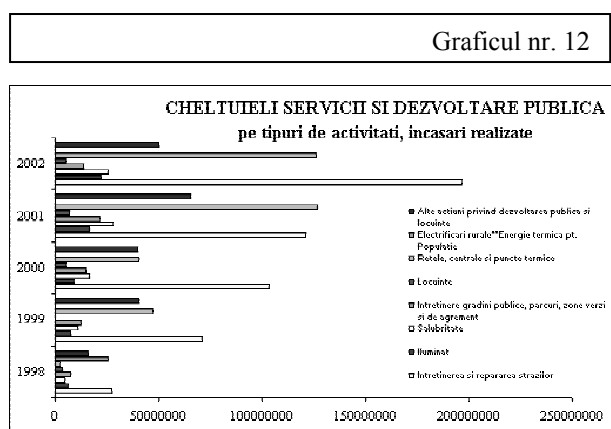
46,12%, iar în 2002 la 32,28%. După cum observăm aceste cheltuieli cu serviciile și dezvoltarea publică au avut ponderea cea mai importantă în cadrul cheltuielilor totale, pentru ca începând cu 2001 locul lor să fie luat de cheltuielile social-culturale.

În cadrul serviciilor și dezvoltării publice, locuințe mediu, ape, cele mai importante cheltuieli sunt cheltuielile curente care sunt formate din cheltuieli materiale și din subvenții. Cheltuielile cu materiale și servicii înregistrează creșteri foarte mari față de perioada analizată, astfel în anul 2002 acestea cresc față de 1998 de 4,75 ori. Subvențiile care sunt de fapt subvenții pentru acoperirea diferențelor de preț și tarif, cresc de la 25.596.691 mii lei în anul 1998, la 101.287.590 mii lei în anul 2002.

Transferurile apar doar din anul 2001, în acest an fiind de 74.168.397 mii lei, scăzând apoi la 12.886.319 mii lei în anul 2002.

Cheltuieli de capital, care la rândul lor cuprind investiții ale instituțiilor publice - cu o pondere de 5,96% din total cheltuieli și investiții ale regiilor autonome care înregistrează în anul 1998 o pondere din totalul cheltuielilor de 5,84 %, pentru ca în 2002 să ajungă la 1,98%.

În cadrul acestui capitol cele mai importante cheltuieli se efectuează cu întreținerea și repararea străzilor, cu rețelele, centralele și punctele termice, alte acțiuni privind dezvoltarea publică și locuințe, salubritatea și iluminatul. Cheltuielile cu întreținerea și repararea străzilor care cresc în 2002 față de 1998

de 7,27 ori, înregistrând o pondere din totalul cheltuielilor de 20,85% în anul 2000, în anul 2002 ajungând la 14,45% din totalul cheltuielilor. Cheltuielile cu rețelele și punctele termice înregistrează creșteri mari în anul 2002 față de 1998 de 54,96 ori, în anul 2002 înregistrând o pondere de 9,27%. La alte acțiuni privind dezvoltarea publică și locuințe observăm ponderi în totalul cheltuielilor în scădere, de la 8,38% în anul 1998, la 3,66% în anul 2002. Cheltuielile cu iluminatul cresc în perioada analizată de la 6.194.296 mii lei în anul 1998 la 21.884.841 mii lei în anul 2002, în timp ce cheltuielile cu salubritatea cresc în anul 2002 față de 1998 de 5,41 ori. (vezi graficul nr.12)

Cheltuielile cu acțiunile economice au deținut o pondere mai mică în totalul cheltuielilor, în perioada analizată, această pondere modificându-se de la un an la altul. Ea a scăzut de la 23,76% în anul 1998 la 12,20% în anul 1999, la 11,26% în anul 2000, la 6,58% în anul 2001 și apoi la 4,44% în anul 2002. În sume absolute aceste cheltuieli au crescut de la 45.061.000 mii lei în 1998 la 60.381.064 mii lei în 2002, crescând de 1,33 ori. Gradul de realizare a cheltuielilor cu acțiuni economice înregistrează maximum în anul 1998, 100%, pentru ca în 2002 acest grad să ajungă la 76,43%.

Cheltuielile cu alte acțiuni, înregistrează de asemenea creșteri de la 200.660 mii lei în anul 1998, la 7.950.322 mii lei în 2002 (de 39,62 ori). (vezi graficul nr. 7) De la un an la altul acestea cresc cel mai mult în anul 1999 de 5,14 ori. Gradul de realizare a cheltuielilor cu alte acțiuni este cel mai mare în anul 1998, acesta fiind de 100%, iar cel mai mic de 76,43% se realizează în anul 2002.

Fondurile de garantare și redistribuire, chiar dacă apar în anul 2000 nu înregistrează plăți în acest an, crescând în schimb la 95.000 mii lei în anul 2001, la 293.214 mii lei în anul 2002 (3,07 ori). Aceste cheltuieli sunt legate de emisiunea de obligațiuni municipale.

Transferurile către alte bugete apar în anul 2000 prin intermediul transferurilor din bugetele locale către fondul de asigurări sociale cu 3.654.309 mii lei , din 2001 acestea apar ca transferuri din bugetul municipiului către consiliul județean, pentru susținerea sistemului de protecție a copilului. Astfel dacă aceste transferuri se realizau prin intermediul bugetului central până în anul 2000, din acest an ele fiind trecute la bugetul fondului asigurărilor sociale de sănătate, iar apoi trec la bugetul municipiului, orașului, către consiliul județean pentru susținerea sistemului de protecție al copilului, fiind finanțate din bugetul local.

În timp ce **împrumuturile** nu apar, **plățile de dobânzi și alte cheltuieli** apar în anul 1998, cu valoarea de 2.180 mii lei, înregistrând plăți și în 2002 de 2.690.000 mii lei, iar rambursările de împrumuturi sunt în 1998 de 175.211 mii lei, iar fondurile de rezervă înregistrează plăți doar în anul 1998 de 200 mii lei.

Cheltuielile cu destinație specială apar în anul 1999, scăzând de la 39.441.372 mii lei în anul 1999, la 20.706.862 mii lei în anul 2001, crescând în anul 2002 la 32.055.058 mii lei. (vezi graficul nr. 7) Scăderea lor se datorează micșorării cheltuielilor curente de la 11.324.956 mii lei în anul 1999, la 257.758 mii lei în anul 2002. Cheltuielile curente sunt formate din cheltuieli materiale și servicii, care scad de la 741.862 mii lei în anul 1999, la 257.758 mii lei în anul 2002, cu excepția anului 2001, când cresc de la 229.237 mii lei în anul 2000) și transferuri care apar doar în anii 1999 și 2000, scăzând de la 10.583.094 mii lei în anul 1999, la 2.837.431 mii lei în anul 2000. Creșterea cheltuielilor cu destinație specială din ultimul an se datorează creșterii cheltuielilor de capital, de la 16.519.355 mii lei în anul 2001, la 31.797.300 mii lei în anul 2002. Cheltuielile cu destinație specială, includ în principal servicii publice finanțate din taxe speciale, care scad de la 13.087.918 mii lei în anul 1999, la 4.617.752 mii lei în anul 2002, din cheltuielile din fondul de locuințe și cheltuieli din sume acordate de persoane fizice și juridice în vederea participării la finanțarea unor acțiuni de interes public. Creșterea cheltuielilor din fondul de locuințe de 2,17 ori în anul 2002 față de 2001 și cheltuieli din sume acordate de persoane fizice și juridice în vederea participării la finanțarea unor acțiuni de interes public de la 18.377 mii lei în anul 2001, la 1.303.758 cheltuielile din fondul de locuințe și cheltuieli din sume acordate de persoane fizice și juridice în vederea participării la finanțarea unor acțiuni de interes public în 2002, determină creșterea cheltuielilor cu destinație specială.

Referitor la echilibrul bugetului municipiului Cluj-Napoca se poate observa că în anii 1998, 1999, 2000 și 2002 se realizează excedent (veniturile sunt mai mari ca și cheltuielile), singurul an în care apare deficit este anul 2001. Astfel în anul 1998 se realizează un excedent de 1.264.338 mii lei, în anul 1999 de 1.260.024 mii lei, în anul 2001 de 1.362.000 mii lei și în anul 2002 de 2.425.073 mii lei, în timp ce în anul 2001 deficitul este de 11.818 mii lei. (vezi graficul nr.13).

